

FAROOQ HIGH SCHOOL FOR GIRLS

IST SEMESTER EXAM 2019

Time: 2 hours

Marks: 40

Std: X

Date: 10/10/2019

Sub : Marathi

विभाग १ - गद्य

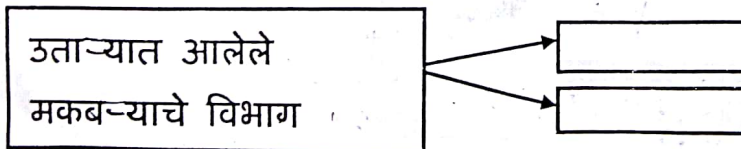
प्र.१(अ) पुढील गद्य उताऱ्याच्या आधारे दिलेल्या सूचनांनुसार कृती करा.

पंचवीस-तीस वर्ष झाली, तरी बीबीच्या मकबऱ्याला माझा नि मला मकबऱ्याचा कधी कंटाळा आला नाही. खरं तर आम्ही रोज एकमेकांना पाहतो. मकबरा माझ्याकडे नि मी मकबऱ्याकडे. जिवाभावाचे दोन स्नेही जसे रोज एकमेकांना भेटतात, तसे आम्ही रोज भेटतो. माझी नि त्याची हि मैत्री फक्त त्याला नि मलाच ठाऊक आहे, कारण त्याला भेटल्याशिवाय मला करमत नाही नि मला भेटल्याशिवाय त्याला करमत नाही.

माझी विद्यापीठाला जायची वाटच मुळी मकबऱ्यावरून गेली आहे. वर्षातून फार मोठे चार-दोन पाऊस आले, की मकई गेटवरून पाण्याचे लोंढेच्या लोंढे खालच्या प्रवाहातून वाहताना, फेसाळताना दिसू लागतात. मकई गेटच्या पुलाजवळचे कठडे मुला-माणसांनी फुलून जातात. त्या वेळी मात्र मकब यावरून विद्यापीठाकडे जायची वाट चिखलाळते. तिथल्या अरुंद पुलावरून पाणी वाहू लागतं, मग स्कूटर नेणंच अशक्य होतं. अशा दिवशी मात्र मकई गेटवरून, मकब याची नजर चुकवून, मी जयसिंगपुर्यावरून विद्यापीठाच्या भव्य 'अजिंठा आर्च'कडे वळतो; पण तिच्यातून प्रवेशतानाही मन काहीसं कावरंबावरं होतं. थोडंसं अपराध्यासारखं वाटायला लागतं. वाटतं, मकबरा आज आपली वाट पाहत असेल. काल दिवसभर काय काय घडलं, ते सांगायला उत्सुक असेल. दिवसभरात जगातल्या कोणकोणत्या देशांतले प्रवासी आले हे सांगायला तो उत्सुक असेल. आपण काल काय काय केलं, ते ऐकायला त्याचे मिनार आसुसलेले असतील. त्याची बारादरी माझ्यासाठी साद घालत असेल. त्याचा तेजस्वी घुमट आपल्या निताळाईचे नेत्र करून माझी वाट पाहत असेल. आज मी का आलो नाही, या विचारानं त्याचं मनही गलबलून गेलं असेल.

(१) साखळी पूर्ण करा.

(02)

(२) केव्हा ते लिहा.

(02)

ii) मकई गेटवरून पाण्याचे लोंढे वाहतात - _____

(ii) लेखकाला स्कूटर नेणे अशक्य होते - _____

(3) 'मकबरा आणि लेखक' यांच्यातील मैत्रीचे नाते तुमच्या शब्दांत लिहा.

(02)

प्र.१ (आ) पुढील गद्य उताराच्या आधारे दिलेल्या सूचनांनुसार कृती करा.

शर्यतीचा दिवस उजाडतो. शाळाशाळांतून मैदानावर वावण्याच्या स्पर्धेत भाग घेण्यासाठी येण्याऱ्या मुलांची झुंबड उडते. कितीतरी मुलं श्रीमंत घरातली असतात. त्यांच्या पालकांनी मुलांसाठी नवीन बूट, शर्ट, ग्लुकोजची पावडर अशा गोष्टी आणलेल्या असतात. मुख्य म्हणजे मुलांना प्रोत्साहन द्यायला ते स्वतःच आलेले असतात. अलीपाशी मात्र यांतलं काहीच नसतं. त्याचे आईवडील शर्यत पाहायला येऊ शकलेले नसतात. खरं तर अलीनं शर्यतीत भाग घेतलाय हे सुद्धा त्यांना माहित नसत.

शर्यत सुरु होते. मैदानावर मुलं धावायला लागतात. प्रचंड कोलाहल सुरु होतो. हळूहळू शर्यतीचा जोर सर्वांच्या अंगात भिनायला लागतो. पाच-सात मुलं शर्यतीत अग्रेसर राहतात. त्यात एक नंबर अलीचा असतो. सुरुवातीपासून अलीनं शर्यतीतलं आपलं स्थान टिकवून ठेवलं आहे. गेल्या महिन्याभरातील सतत शाळेत धावत येण्याची सवय अलीला यावेळी खूप उपयोगी पडते आहे; पण अली सारखा पहिला येतोय. आपलं तीन नंबरच स्थान टिकवून धरण्यासाठी त्याला धडपडावं लागतंय, म्हणजे पहिला, दुसरा नंबर येण्याइतकं पुढे जायचं नाही आणि पाचवा, सहावा येण्याइतकं पाठी राहायचं नाही अशी दुहेरी कसरत करत अली धावतोय. शेवटी एकदाची शर्यत संपते. एकच जल्लोष होतो. अली तर इतका दमतो, की त्याला जवळपास भोवळच येते.

थोडासा भानावर आल्यावर सगळ्यांत आधी अली मोठ्या आशेनं शिक्षकांना विचारतो, "सर, मी तिसरा आलो ना?" शिक्षकांना त्याच्या या प्रश्नांच अर्थच कळत नाही. ते उलट मोठ्या कौतुकानं अलीला तो तिसरा नसून पहिला आल्याचं सांगतात.

(१) तुलना करा.

(02)

स्पर्धक अली	इतर स्पर्धक मुले

(२) चौकट पूर्ण करा.

(02)

(i) स्पर्धक अलीचा आलेला नंबर —————>

(ii) प्रचंड सुरु होतो —————>

(३) विधान पूर्ण करा व लिहा.

(02)

१) सुरुवातीपासून अलीनं -----

२) मुख्य म्हणजे मुलांना -----

विभाग २ – पदय

प्र.२ (अ) पुढील कवितेच्या आधारे दिलेल्या सूचनांनुसार कृती करा.

खोपा इनला इनला
जसा गिलक्याचा कोसा
पाखराची कारागिरी
जरा देख रे मानसा।

तिची उलूशीच चोच
तेच दात, तेच ओठ
तुले देले रे देवानं
दोन हात दहा बोटं।

(१) आकृती पूर्ण करा.

(02)

सुगरणीच्या चोचीचे वैशिष्ट्ये

(२) कवितेतील दिलेल्या ओळींचा अर्थ लिहा.

(02)

१) खोपा इनला इनला जसा गिलक्याचा कोसा
पाखराची कारागिरी जरा देख रे मानसा

प्र.२ (ब) पुढील कवितेच्या आधारे दिलेल्या सूचनांनुसार कृती करा.

(१) आकृती पूर्ण करा.

(01)

कवितेत वर्णन केलेली उन्हाची वैशिष्ट्ये

(२) चौकट पूर्ण करा.

(01)

i(i) सोन्याचा गोळा

(ii) झोके घेणारे

पिवळे तांबुस ऊन कोवळे पसरे चौफेर
 ओढा नेई सोने वाटे वाहुनिया दूर.
 झाडांनी किति मुकुट घातले डोकिस सोनेरी
 कुरणावर शेतात पसरला गुलाल चौफेरी!
 हिरवे हिरवेगार शेत हे सुंदर साळीचे
 झोके घेत कसे, चहूकडे हिरवे गालीचे!
 सोनेरी, मखमली, रुपेरी, पंख कितीकांचे
 रंग किती वर त हेत हेचे इंद्रधनुष्याचे!

(3) कवितेतील दिलेल्या ओळींचा अर्थ लिहा.

(02)

हिरवे हिरवेगार शेत हे सुंदर साळीचे
 झोके घेत कसे, चहूकडे हिरवे गालीचे

विभाग ३ – व्याकरण

प्र.३ (अ) काळ बदला.

(01)

1) दुसरे पेन स्वीकाराला मन कुरकुरत होते. (वर्तमानकाळात लिहा.)

(ब) काळ ओळखा व लिहा .

(01)

1) कितीतरी डोंगर छान दिसतील .

(क) पुढील वाक्यप्रचाराचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा.

(02)

1) साद-घालणे . 2) शिरशिरी येणे .

(ड) समानार्थी शब्द लिहा.

(01)

1) नारळ ----- 2) डोळे -----

(इ) पुढील शब्दांचा योग्य क्रम लावून अर्थपूर्ण वाक्य तयार करा.

(01)

त्याच्यासोबत ,मीही, हसतो,मनसोक्त.

ई) पुढील शब्द गटातील अचूक शब्द ओळखा व लिहा.

(01)

1) निर्धार , नीर्धार , नीर्धर नीर्धार -----

2) सूपीक , सुपीक, सुपिक, सूपिक -----

उ) पुढील शब्दाच्या अक्षरांपासून दोन अर्थपूर्ण शब्द लिहा :

(01)

चित्रपट

विभाग ४ – उपयोजित लेखन

प्र.४. पुढील कृती सोडवा :

(04)

(अ) पत्रलेखन :

वनविभाग जिल्हा परिषद, पालघर
विद्यार्थी प्रतिनिधी या नात्याने संबंधित अधिकाऱ्यांना

शाळेतील परिसरात वृक्षारोपण
करण्यासाठी मागणी पत्र लिहा.

वनविभागाच्या या उपक्रमाबद्दल
अभिनंदन करणारे पत्र लिहा.

प्र.४. (आ) पुढीलपैकी कोणतीही एक कृती सोडवा.

(04)

(१) जाहिरातलेखन : इयत्ता दहावीसाठी मार्गदर्शनपर शिबिर

(२) कथालेखन : पुढील शीर्षकावरून कथालेखन करा :

कष्टाचे फळ

प्र.४. (इ) निबंधलेखन : पुढीलपैकी एका विषयावर निबंधलेखन करा :

(04)

(१) वर्णनात्मक : आकर्षक सुरुवात

भौगोलिक सौंदर्य

माझा देश

वेगवेगळी, वेशभूषा, भाषा, विविधतेत
एकता

आम्ही सारे एक आहोत
ही भावना

(२) आत्मकथन ---- फाटक्या पुस्तकाचे आत्मकथन